

Δευτέρα 30/1/2023

Λεονόρα Αντίο (2021)

ΛΕΟΝΟΡΑ ΑΝΤΙΟ – LEONORA ADDIO

Σκηνοθεσία-Σενάριο: Πάολο Ταβιάνι
Ηθοποιοί: Φαμπρίσιο Φερακάνε, Ματέο Πιτρούτι,
Ντάνια Μαρίνο, Ντόρα Μπέκερ
Φωτογραφία: Πάολο Καρνέρα, Σιμόνε Ζαμπάνι
Μοντάζ: Ρομπέρτο Περπιγιάνι
Μουσική: Νικόλα Πιοβάνι
Χώρα: Ιταλία (Εγχρωμη και Α/Μ)
Διάρκεια: 90'

Πρώτη προβολή: 7.00 μ.μ.
Δεύτερη προβολή: 9.30 μ.μ.

Διακρίσεις: 3 Βραβεία και 5 Υποψηφιότητες
Berlin International Film Festival 2022 Βραβείο FIPRESCI
στον Π. Ταβιάνι, στο Διαγωνιστικό.
Υποψηφιότητα για Χρυσό Λέοντα Καλύτερης ταινίας.
BIFEST - Bari International Film Festival 2022, Βραβείο
καλύτερης παραγωγής.
Italian National Syndicate of Film Journalists 2022, Βραβείο
Silver Ribbon στον Ν. Ριονιάνι για τη Μουσική

**Ελεγεία συγκινητική και αυθεντική με την τεφροδόχο
του Λουίτζι Πιραντέλλο να περιφέρεται από τη μία στην
άλλη άκρη—Σαν κύκνειο άσμα (Δανικάς)**

**Ο Παόλο Ταβιάνι αφιερώνει στον Βιτόριο και στο
τέλος μιας ολόκληρης εποχής (και του σινεμά). Σε
μια ταινία κομματιασμένη που συγκινεί, κυρίως φέρ-
νοντας στη μνήμη τον όγκο ενός έργου που υπήρξε
μοναδικό στην ιστορία αυτού του κόσμου. FLIX**

Είναι συγκινητικό πριν ακόμη το δεις. Ο Πάολο Ταβιάνι, μετά το θάνατο του αδερφού του, Βιτόριο (2018), κάνει μια ακόμη ταινία. Μόνος του. Εμπνέεται από τον Λουίτζι Πιραντέλλο, αυτόν που κάποτε έγινε συνώνυμο του έργου τους, με το αριστουργηματικό «Χάος» (1984), την πεντάδα των ιστοριών που τα δύο αδέρφια ενσωμάτωσαν μέσα στο κοσμικό κινηματογραφικό τους σύμπαν με τον πιο μαγικό τρόπο, σαν αυτές να ήταν πάντα εκεί.

Ο θάνατος του διάσημου δραματουργού και μυθιστοριογράφου Λουίτζι Πιραντέλλο και η Ιταλία στα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια είναι στο επίκεντρο της ελεγειακής αυτής ταινίας που ο 91χρονος Ιταλός σκηνοθέτης αφιέρωσε στον αδελφό του Βιτόριο, συν-σκηνοθέτη μιας σειράς εξαιρετικών ταινιών τους («Αλοζανφάν», «Πατέρας αφέντης», «Η νύχτα του Σαν Λορέντζος», «Χάος»), που πέθανε το 2018 σε ηλικία 88 χρονών.

Άλλοτε με ένα νεορεαλιστικό στυλ (με τα δυο τρίτα της ταινίας που αναφέρονται στην περίοδο των πρώτων μεταπολεμικών χρόνων να είναι γυρισμένα σε μαυρόασπρο φιλμ) κι άλλοτε με το στιλιζάρισμα αλλά και το χιούμορ που γνωρίσαμε στις καλύτερες ταινίες του σκηνοθετικού αυτού δίδυμου, ο Πάολο Ταβιάνι ξεκινάει από το θάνατο του Πιραντέλλο το 1936, όταν το φασιστικό καθεστώς, αντίθετα με την απόφαση του ίδιου του Πιραντέλλο να τοποθετεί η τέφρα του σε ένα βράχο στη γενέτειρά του στη Σικελία, το εκμεταλλεύεται για να τον κηδέψει και να τοποθετήσει την τέφρα του στη Ρώμη (σε σηνές δοσμένες με το ιδιόμορφο χιούμορ των Ταβιάνι, ιδιαίτερα με τον κληρικό που προσπαθεί να βρει τρόπο να προχωρήσει με την κηδεία χωρίς να προδώσει τους θρησκευτικούς κανό-

νες). Μεταπολεμικά ο γιος του Πιραντέλλο αναλαμβάνει να μεταφέρει την τέφρα του πατέρα του στη γενέτειρά του στη Σικελία. Το ταξίδι αυτό δίνει την ευκαιρία για ένα ταξίδι στον ίδιο τον ιταλικό κινηματογράφο της τότε εποχής, με αναφορές σε νεορεαλιστικά αριστουργήματα όπως το «Παίζα» του Ροσελίνι.

Με έξισες, συχνά δοσμένες με ποιητική διάθεση, εικόνες (όπως οι σκηνές ανάμεσα σε ένα Ιταλό, πρώην αιχμάλωτο πολέμου των Γερμανών με τη νεαρή Γερμανίδα γυναίκα του), που τονίζει η μαυρόασπρη φωτογραφία των Πάολο Καρνέρα και Σιμόνε Ζαμπάνι. Εικόνες που στη συνέχεια γίνονται για να μας αφηγηθούν, στο τρίτο και τελευταίο μέρος της ταινίας, «Το καρφί», ένα διήγημα του Πιραντέλλο που εκτυλίσσεται στην Αμερική του 20ου αιώνα, εκείνη των φτωχών Ιταλών μεταναστών. Μια Αμερική που μου θύμισε το «Αμέρικα, Αμέρικα» του Καζάν, αν και εδώ έχουμε μια επαρχιακή Αμερική, που ο Ταβιάνι χρησιμοποιεί για να θέσει και το θέμα του πεπρωμένου, με τον δωδεκάχρονο Ιάσο να μετατρέπεται σε δολοφόνο, πιστεύοντας πως το μαχαίρι που έπεσε από ένα περαστικό καρότσι και ό,τι ακολούθησε, με τα δυο κορπιακά να μαλώνουν, όλα έγιναν «επίτηδες» για να τον οδηγήσουν αναπόφευκτα στο έγκλημα. Η αφήγηση κλείνει με την εικαστικά εντυπωσιακή σκηνή και ένα χώρο αναφορά στο «Χάος», που γύρισαν παλιότερα οι δυο αγαπημένοι αδελφοί.

NINOS ΦΕΝΕΚ ΜΙΚΕΛΙΔΗΣ

Ο 92χρονος βετεράνος του κινηματογράφου Πάολο Ταβιάνι, με την «Λεονόρα Αντίο» την πρώτη ταινία που υπογράφει χωρίς την «συμμαχία» του αδελφού του Βιτόριο (πέθανε το 2018), αποδεικνύει ότι η μεγάλη ηλικία δεν είναι απαραίτητο να σταθεί εμπόδιο στην φαντασία της δημιουργίας και την καλλιτεχνική ανησυχία. Ο Ταβιάνι ανατρέχει στην μυστηριώδη υπόθεση γύρω από την ταφή της σορού του Νομπελίστα συγγραφέα Λουίτζι Πιραντέλο (1867–1936) και χρησιμοποιεί ως τίτλο ένα διήγημά του, το οποίο όμως τελικά δεν παίζει ιδιαίτερο ρόλο στην ταινία γιατί η ιστορία (του διηγήματος) ξεφεύγει από το σώμα της. Γυρισμένη σε ένα πολύ φιλικό, τρυφερό σχεδόν ασπρόμαυρο και σφιχτή σε διάρκεια (μόλις 90'), η «Λεονόρα αντίο» μοιάζει να **χορεύει ανάμεσα στον ρεαλισμό και το παραμύθι** όχι τόσο σαν βιογραφία «εποχής» πάνω στο διάσημο πρόσωπο που βρίσκεται στο επίκεντρό της, όσο σαν ένας ποιητικός στοχασμός ενός σοφού ανθρώπου πάνω στη μνήμη και την Ιστορία.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗΣ

Το «Αντίο Λεονόρα» μιλάει για το θάνατο. Και τη μοίρα. Αυτή που προσπαθεί πάντα να ελέγξεις. Και αυτή που πάντα σου ξεγλιστράει από τα χέρια.

Τα δύο θέματα που με τον έναν ή με τον άλλον τρόπο απασχόλησαν τη φιλομορφία των Ταβιάνι γίνονται εδώ, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, **ένα αποχαιρετιστήριο φιλί του Πάολο προς τον Βιτόριο**, αλλά τελικά και των δύο στο ίδιο το σινεμά. Σε μια ταινία που στοιχειώνεται από φέρετρα, ανθρωπίνες στάχτες και αποτρόπαιους φόνους είναι ωστόσο σπαρακτικό πως το **«Αντίο Λεονόρα» είναι μια ανάσφαρη ταινία για τη ζωή**.

Χωρισμένη σε δύο ανόμοια και άνισα μέρη, η ταινία που (για να ενισχυθεί το παιχνίδι με την παραδοξότητα συνεχίζει να φέρει τον τίτλο μιας ιστορίας του Πιραντέλο που θα γυριζόταν αλλά τελικά δεν μπήκε στην ταινία) ξεκινάει ασπρόμαυρα και συνεχίζει έγχρωμα, σε μια οργανική δική της σύνθεση που, υπό συνθήκες θα μπορούσε να είναι αριστουργηματική.

Στο πρώτο μέρος παρακολουθούμε τις περιπέτειες της τέφρας του Λουίτζι Πιραντέλο. Η αληθινή ιστορία ήθελε τον Ιταλό νομπελίστα να ζητάει την καύση του και τη

μεταφορά της τέφρας του στο Ακρτζέντο της Σικελίας όπου και γεννήθηκε. Εν έτει 1936 τίποτα από αυτά δεν ήταν ακριβώς εύκολο, αφού από τον Μουσολίνι μέχρι τους ιερείς που δεν θα τολμούσαν ποτέ να... διαβάσουν έναν αμφορέα, το «ταξίδι» του Πιραντέλο γίνεται στα χέρια του Πάολο Ταβιάνι μια ιστορία από αυτές που αξίζει να αφηγηθείς στις γενιές που ακολουθούν. Με χιούμορ, λεπτή ειρωνία, αποφυγή του μεγάλου σκοπέλου της υιοθέτησης του φασισμού από τον Πιραντέλο και της στενής του σχέσης με τον Μουσολίνι, ο Ταβιάνι επικεντρώνεται στα ευτράπελα της διαδρομής της τέφρας και στις μικρές παράδοξες ιστορίες που διαδραματίζονται γύρω και πάνω από αυτήν.

Σε μια από τις ωραιότερες σκηνές της ταινίας, μέσα στο τρένο που μεταφέρεται η τέφρα, ένα ζευγάρι θα κάνει έρωτα, με τον Πάολο Ταβιάνι να κλέβει όγκους μαγικού ρεαλισμού από την μεγάλη βιβλιοθήκη του ένδοξου παρελθόντος του καθώς τα γυμνά στήθη μιας κοπέλας αντιστρέφουν ιστορικά δεδομένα, κατεστραμμένες έννοιες ζωής και θανάτου, την ποίηση που όλοι νόμιζαν ότι βρίσκεται μόνο στα χαρτιά των συγγραφέων και στα βραβεία των Ακαδημιών. Εκεί θα ακουστεί και ένα πιάνο και ένα τραγούδι που θα ψιθυριστεί, στο κομμάτι της ταινίας που **συνοψίζει με σοφία ζωής και τέχνης μια ολόκληρη εποχή**.

Όταν στο δεύτερο μέρος, το παιχνιδιάρικο ασπρόμαυρο αλλάζει σε μια έγχρωμη ζεστή παλέτα από χρώματα για την εικονογράφηση του τελευταίου διηγήματος του Λουίτζι Πιραντέλο με τον τίτλο «Το Καρφί» και φόντο μια ιταλική οικογένεια στο Μπρούκλιν, οι προθέσεις του Πάολο Ταβιάνι μοιάζουν αδιευκρίνιστες. Σαν όλο αυτό που βλέπουμε να είναι κομμάτια μιας μεγαλύτερης ταινίας αφιερωμένης στον Λουίτζι Πιραντέλο. Σαν να παίζουμε και οι ίδιοι σε μια ταινία που συνεχίζεται εσαεί, σαν ψηφιδωτό αναφορών, επιρροών - επικαίρων και ταινιών που ταξιδεύουν μαζί μας σε όλη την ταινία.

Πάντως η τελευταία μεγάλη στιγμή των αδερφών Ταβιάνι, «Ο Καίσαρας Πρέπει να Πεθάνει» (2012), παραμένει η μεγάλη τους παρακαταθήκη για το νέο αιώνα. Εδώ ως μείνουμε με ένα ψήγμα αυτού που κάποτε ήταν και παραμένει **συγκινητικά ζωντανό**.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΡΑΝΑΚΗΣ

ΠΑΟΛΟ ΤΑΒΙΑΝΙ

Γεννήθηκε το 1931 στο San Miniato, Τοσκάνη, Ιταλία. Για τις ταινίες του, που τις περισσότερες έχει κάνει με τον αδελφό του Βιτόριο, έχει κερδίσει 59 Βραβεία και 37 Υποψηφιότητες. Σπούδασε Liberal Arts στο Πανεπιστήμιο της Πίζα, ενώ για το σινεμά άρχισε να ενδιαφέρεται όταν είδε την ταινία του Ροσελίνι «Αυτοί που έμειναν ζωντανοί» (1946). Τα αδέρφια Ταβιάνι, δούλευαν πάντα μαζί και εναλλάσσονταν στη σκηνοθεσία σκηνών ενώ ο άλλος παρακολουθούσε χωρίς να επεμβαίνει. Φιλμογραφία: Λεονόρα αντίο 2022, Μια προσωπική ιστορία 2017, Θαυμάσιος Βοκάκιος 2015, Ο Καίσαρας πρέπει να πεθάνει 2012, La masseria delle allodole 2007, Luisa Sanfelice TV Movie 2004, La primavera del 2002 - L'Italia protesta, l'Italia si ferma Video 2002, Anastasi TV Movie 2001, Tu ridi 1998, Le affinità elettive 1996, Fiorile 1993, Il sole anche di notte 1990, Good morning Babilonia 1987, Χάος 1984, Η νύχτα του Σαν Λορέντζο 1982, Το λιβάδι 1979, Πατέρας αφέντης 1977, Gita al porto Short 1976, Αλονζανφάν 1974, San Michele aveva un gallo 1972, Venezia Short 1969, Κάτω από τον αστερισμό του Σκορπιού 1969, I sovversivi 1967, L'Italia con Togliatti Short 1964, I fuorilegge del matrimonio 1963, Un uomo da bruciare 1962, L'Italia non è un paese povero 1960, Uomini del mare Short 1960, Sicilia all'addritta Short 1959, Rotelle nello sport Short 1955, San Miniato, luglio '44 Short 1954.